

og oplysningsområdet. Det nylige forslag om et fællesskabsinitiativ til fordel for SMV-sektoren kan kun bifaldes. ØSU mener imidlertid, at problemerne med SMV-finansiering gør sig gældende for små virksomheder i alle EU-regioner. Hvis fællesskabsinitiativet er

underlagt begrænsninger og f.eks. specifikt tager sigte på de dårligst stillede områder, bør man efter ØSU's opfattelse allerede nu overveje, om der ikke er behov for ledsagepolitikker med henblik på at dække de små virksomheders uddannelses- og oplysningsbehov.

Bryssel, den 6. juli 1994.

Susanne TIEMANN

Formand for

Det Økonomiske og Sociale Udvalg

Udtalelse om Kommissionens forslag til Rådets afgørelse om et flerårigt arbejdsprogram (1994-1996) til fordel for andelsselskaber, gensidige selskaber, foreninger og fonde i Fællesskabet⁽¹⁾

(94/C 388/05)

Rådet besluttede den 10. marts 1994 under henvisning til EF-traktatens artikel 198 at anmode om Det Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om det ovennævnte emne.

Det forberedende arbejde henvistes til ØSU's Sektion for Industri, Handel, Håndværk og Tjenesteydelser, som udpegede Roger Ramaekers til ordfører. Sektionen vedtog sin udtalelse den 8. juni 1994.

Det Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 317. plenarforsamling af 6. juli 1994 enstemmigt følgende udtalelse.

1. Indledning

1.1. Med forelæggelsen af dette program forfølger Kommissionen de målsætninger, som blev opstillet i meddelelsen fra 1989 om »Erhvervsdrivende foreninger og realiseringen af det indre marked«⁽²⁾. Det påpeges med rette i begrundelsen, at andelsselskaber, gensidige selskaber og foreninger nok har deres særlige karakteristika, men at de ikke des mindre er fuldgældige aktører både på markedet og i erhvervslivet. Tilsvarende anerkendes den rolle, de kan spille for overvindelsen af den nuværende økonomiske krise i Europa. De erhvervsdrivende foreninger har overmåde stor betydning og nævnes bl.a. i afsnittet om »Beskæftigelse« i Kommissionens hvidbog om »Vækst, konkurrenceevne og beskæftigelse«⁽³⁾.

1.2. ØSU kan kun tilslutte sig en sådan målsætning. Det har altid anerkendt og støttet den betydningsfulde

rolle, som andelsselskaber, gensidige selskaber og foreninger spiller i det europæiske erhvervsliv, i regionaludviklingen og i opbygningen af et socialt Europa. Samtidig anerkendes en række værdier, som er helt specifikke for disse virksomheder: individet har højere prioritet end kapitalen og har mulighed for at udfolde sig, og der sættes på principper som foreningsfrihed, demokratisk ledelsesstruktur, autonomi og medborgerlige værdier. ØSU har i øvrigt i forskellige rapporter og udtalelser søgt at udbrede kendskabet til denne sektor og dens behov⁽⁴⁾.

1.3. Dog udtrykker ØSU utilfredshed med den fulgte procedure. I fasen forud for programmets udformning synes visse parter ikke at være blevet hørt i det

⁽¹⁾ EFT nr. C 87 af 24. 3. 1994, s. 6.

⁽²⁾ Meddelelse fra Kommissionen til Rådet, SEK(89) 2187 endelig udg.

⁽³⁾ EF-Bulletin, Supplement 6/93.

⁽⁴⁾ Jf. bl.a. ØSU's udtalelse om Kommissionens meddelelse til Rådet om »Erhvervsdrivende foreninger og realiseringen af det indre marked« (EFT nr. C 332/1990) og ØSU's rapport fra 1986 om kooperative foretagender, gensidige selskaber og foreninger i Det Europæiske Fællesskab.

ønskelige omfang. Desuden har ØSU først modtaget sin høringsanmodning den 10. marts på trods af, at der allerede i december blev offentliggjort en indkaldelse af interesselikendegivelser i EF-Tidende (EFT nr. C 332/93), hvori programmets hovedlinjer er trukket op. Ville det ikke have været mere logisk, om ØSU var blevet inddraget tidligere?

2. Generelle bemærkninger

2.1. Medtagelse af fonde i programmets titel

2.1.1. ØSU konstaterer, at fonde er medtaget i programmets titel på linje med andelsselskaber, gensidige selskaber og foreninger. ØSU kan ikke forbigå denne tilføjelse i tavshed, fordi fonde dermed synes at blive anerkendt som en fjerde gruppe i kredsen af erhvervsdrivende foreninger, uden at ansvaret derfor kan lægges hos Kommissionen. ØSU sætter spørgsmålstegn ved, om dette er rimeligt og hensigtsmæssigt.

2.1.2. Fonde er selvfølgelig ikke noget nyt fænomen. De er nævnt i erklæring nr. 23, der er vedføjet som bilag til Maastricht-traktaten, som bidragende til finansieringen af projekter til udvikling af andelsselskaber, gensidige selskaber og foreninger, men det er et spørgsmål, om dette kan siges at gælde alle fonde. Fondenes målsætninger, aktiviteter og opbygning er særdeles forskelligartede. I nogle tilfælde benyttes de som juridisk eller skattemæssig kamouflage af virksomheder, der bestemt ikke sætter de værdier i højsædet, som er karakteristiske for andelsselskaber, gensidige selskaber og foreninger.

2.1.3. De retsregler, der gælder for fonde, varierer fra land til land og adskiller sig ikke altid fra de regler, foreningerne er underlagt. Hvor de således i Frankrig er underkastet andre regler end foreninger, er dette ikke tilfældet i Belgien. I øvrigt er det i denne forbindelse meget sigende, at der ikke foreligger noget forslag til statut for den europæiske fond, men at fonde udelukkende nævnes i bilaget til forslaget om statut for den europæiske forening som juridiske personer, der kan medvirke til oprettelsen af en europæisk forening.

2.1.4. Efter ØSU's opfattelse kan man ikke foretage en sådan kursændring uden i det mindste at præcisere, hvad der forstås ved fonde med status som erhvervsdrivende foreninger, og om de bør betragtes som en fjerde gruppe.

2.2. Uklar differentiering mellem andelsselskaber, gensidige selskaber og foreninger på den ene side og små og mellemstore virksomheder på den anden side

2.2.1. Når man gennemlæser programmet, må man uvægerligt konstatere, at der ikke differentieres særlig præcist mellem erhvervsdrivende foreninger og små og

mellemstore virksomheder. I begrundelsen påpeges det, at »de fleste andelsselskaber, gensidige selskaber og foreninger er små og mellemstore virksomheder, eller de leverer tjenesteydelser til små og mellemstore virksomheder«. Senere i teksten modificeres dette udsagn dog noget: »der findes i denne sektor en række enheder af vidt forskellig størrelse, og der er langt fra kun tale om små og mellemstore virksomheder«.

2.2.2. Det er klart, at det af strategiske og budgetmæssige grunde kan være nødvendigt at nævne SMV, og f.eks. mange andelsselskaber hører da vitterligt også hjemme i SMV-kategorien. Dog må man ikke undervurdere og udelukke de større andelsselskaber, gensidige selskaber og foreninger, idet de agerer på fællesskabs- og tværnationalt plan og bidrager til den generelle dynamik inden for denne virksomhedssektor.

2.3. Et ambitiøst program

2.3.1. Programmet er omfattende og ambitiøst. Det følger fire centrale retningslinjer: der skal opbygges en større viden om sektoren, eventuelle hindringer for sektorens udvikling skal lokaliseres og fjernes, der skal etableres et tværnationalt samarbejde, og pilotprojekter skal fremmes. Det er grunden til, at Kommissionen med rette nævner forbudet mod at oprette apoteker på andelsbasis i visse lande. ØSU tvivler dog på, at et sådant program er realistisk, og frygter samtidig, at man ved at forfølge så stort anlagte og især så mange forskellige målsætninger gør det sværere at nå det egentlige mål.

2.3.2. Ud over tiltag, som specifikt tager sigte på andelsselskaber, gensidige selskaber og foreninger, nævner programmet også styrkelsen af foranstaltninger, som indgår i andre EF-politikker, og som kan få positive virkninger for disse virksomheder⁽¹⁾. ØSU støtter et sådant initiativ, for de pågældende virksomheder ved ikke nok om de muligheder, som ligger i disse politikker, skønt sektoren kunne yde et aktivt bidrag til opfyldelsen af de tilstræbte målsætninger.

2.3.3. I øvrigt lægger Kommissionen overordentlig stor vægt på det tværnationale aspekt. Det må medgives, at dette er en hovedforudsætning for sektorens udvikling. Men det tværnationale samarbejde forudsætter igen et samarbejde på tværs af sektorer, som i sig selv må baseres på et sektorsamarbejde i de enkelte lande.

2.3.4. ØSU bifalder, at tredjelande og fremtidige medlemmer af Den Europæiske Union ikke er blevet overset. Sidstnævnte vil faktisk i mærkbar grad styrke sektorens dynamik og de fastlagte målsætninger.

(1) F.eks. udviklingen af Fællesskabets statistik (s. 20) og udviklingspolitikken for samarbejde med tredjelande (s. 23).

2.4. Manglende henvisning til statuten

I programmet henvises der intetsteds til Kommissionens forslag til statut for europæiske andelsselskaber, gensidige selskaber og foreninger og ej heller til direktiverne om arbejdstagernes stilling. ØSU er godt klar over, at proceduren følger den slagne vej, og at programmet ikke har nogen indflydelse herpå. Ikke desto mindre ville det være formålstjenligt at nævne deres betydning, i det mindste i begrundelsen, eftersom de berørte virksomheder savner et passende retsinstrument.

3. Særlige bemærkninger

3.1. Væsentlige faktorer i de forskellige erhvervsdrivende foreningers dynamik

3.1.1. Uddannelse

3.1.1.1. ØSU kan kun tilslutte sig, at der er medtaget et afsnit om uddannelse. Selv om det er fuldt berettiget at kontrollere, i hvilket omfang andelsselskaber, gensidige selskaber og foreninger gør brug af de eksisterende programmer, er det endnu mere afgørende at anerkende denne sektors særlige karakteristika ved at gennemføre pilotaktioner på området.

3.1.1.2. Disse uddannelsesstilbud skal ikke være begrænset til selskabernes eller foreningernes ledere. De skal samtidig helt klart omfatte ikke bare de enkelte andelshavere og selskabs- og foreningsmedlemmer, men også ansat personale i både under- og overordnede funktioner. ØSU tager for givet, at alle uddannelsesspørgsmål vil blive drøftet med arbejdstagernes repræsentanter. De skal gøres bevidste om, at det er en helt speciel sektor, de er involveret i, og det europæiske perspektiv skal trækkes klart op. Som en af de vigtigste forudsætninger herfor må disse målgrupper bibringes kendskab ikke bare til hele den sektor, som andelsselskaber, gensidige selskaber og foreninger udgør, men også til deres eget specifikke aktivitetsområde.

3.1.1.3. ØSU påpeger, at disse uddannelsesiltag kun kan krones med held, hvis der også fra medlemsstaternes side lægges vægt på uddannelse, og dét specielt når det gælder andelsselskaber, gensidige selskaber og foreninger.

3.1.1.4. Samtidig ville det være hensigtsmæssigt, om programmet støttede udformningen af uddannelsesmoduler, som kan fremme offentlighedens forståelse for begrebet økonomisk demokrati. Dette kan bl.a. foregå i det almindelige undervisningssystem, og starten kan gøres allerede i folkeskolen. På den måde kunne man

også overvinde den utilstrækkelige forståelse, som andelsselskaber, gensidige selskaber og foreninger er offer for. Hvad det sidste angår, må uddannelse og oplysning naturligvis gå side om side.

3.1.2. Fyldestgørende retsinstrument

ØSU bringer i erindring, at et fyldestgørende retsinstrument er en forudsætning for at gennemføre de grænseoverskridende tiltag, programmet sigter mod.

3.1.3. Det finansielle aspekt

3.1.3.1. Andelsselskaber, gensidige selskaber og foreninger støder ofte på vanskeligheder, når de har et finansieringsbehov. Tilvejebringelse af finansieringsmidler er således et kardinalpunkt for disse virksomheder, ikke mindst i økonomiske krisetider, hvor det er nødvendigt at udvide og gå sammen for at skaffe sig plads på det store marked. Ifølge arbejdsprogrammet skal det kontrolleres, i hvor høj grad der gøres brug af de eksisterende EF-ressourcer, således at de om fornødent kan forøges. En sådan målsætning er nødvendig.

3.1.3.2. Dog ville det være hensigtsmæssigt at nævne de øvrige finansielle projekter, som enten er eller påtænkes sat i værk. Soficatra kan fremhæves som eksempel på etablering af en europæisk mekanisme til finansiering af andelsselskaber, gensidige selskaber og foreninger med kvasi-kapital. Der er også i de enkelte lande eksempler på, at man forsøger at skabe finansielle konstruktioner, som skal gøre det muligt at gennemføre projekter, der lever op til denne sektors særlige karakteristika. Det ville være gavnligt at formidle oplysninger om disse erfaringer og gøre det nemmere for dem at slå igennem på europæisk plan.

3.2. Programmets gennemførlighed og opfølgning

3.2.1. Et uundværligt rådgivende organ

3.2.1.1. Kommissionen påpeger nødvendigheden af at etablere et permanent organ, der skal sikre kontakten mellem dels de erhvervsdrivende foreninger og dels EF-institutionerne.

3.2.1.2. Det er beklageligt, at et sådant organ ikke allerede var en realitet, før denne udtalelse blev affattet, for det ville have sat Kommissionen i stand til at foretage en mere fyldestgørende høring af de pågældende virksomheders og foreningers repræsentanter om denne sektors behov.

3.2.1.3. Et sådan kontaktorgan er ligeledes nødvendigt for gennemførelsen af dette program. Man kan gå så vidt som til at sige, at programmet ingen virkning vil

få, før dette organ er en realitet. Der tales hyppigt om formulering af og orientering om pilotaktioner, om indgåelse af partnerskabsaftaler, om tværnationalt samarbejde og om registrering af de konstaterede problemer. Et rådgivende udvalg, hvori Kommissionen og sektorens repræsentanter har sæde, er et nødvendigt forum for debat og koordination, og det ikke kun i relation til EF-institutionerne, men også i relation til de enkelte medlemsstater. Uden et sådant organ vil Kommissionen kun kunne få opfyldt sine målsætninger fragmentarisk og med utilstrækkelig baggrundsviden.

3.2.1.4. Et sådant udvalg er ligeledes afgørende vigtigt, når det gælder opfølgningen af programmet. Det er ganske vist fastsat, at Rådet, Parlamentet og ØSU skal have forelagt en evalueringsrapport om gennemførelsen af programmet. Men hvis det hele skal have nogen reel betydning, er det nødvendigt at vide, om det, der foregår, lever op til sektorens behov og ønsker. Det er imidlertid kun sektorens egne repræsentanter, som for alvor kan besvare disse spørgsmål. Derfor vil et sådant udvalg være nyttigt.

3.2.1.5. ØSU henstiller på det kraftigste, at Kommissionen opretter et europæisk høringsorgan for andels-selskaber, gensidige selskaber og foreninger. Høringsorganet skulle primært have til opgave at afgive udtalelser til Kommissionen om alle spørgsmål vedrørende andels-selskaber, gensidige selskaber og foreninger og at udtale sig om, hvilke virkninger Kommissionens tiltag på andre områder har for disse kategorier af virksomheder. I den forbindelse skal også arbejdstagernes interesser tilgodeses. Høringsorganet skulle bestræbe sig på at holde løbende kontakt med de berørte erhvervsog arbejdsmarkeds kredse.

Bryssel, den 6. juli 1994.

Susanne TIEMANN

Formand for

Det Økonomiske og Sociale Udvalg

3.2.2. Programmets budgetmidler

3.2.2.1. Det bør påpeges, at der ud over programmets eget budget er mulighed for at trække på budgetposter, som er knyttet til gennemførelsen af andre EF-politikker, herunder uddannelse, SMV-programmet og forbrugerpolitikken. Dermed bliver der flere midler til rådighed, når det gælder om at støtte andels-selskabers, gensidige selskabers og foreningers udvikling, og det bliver muligt at styrke den nødvendige vertikale strategi.

3.2.2.2. Der er afsat et budget på 5,6 millioner ECU over tre år. Med Kommissionens egne ord: »et ambitiøst program med yderst beskedne midler«. I betragtning af andels-selskabers, gensidige selskabers og foreningers store betydning og den væsentlige rolle, de spiller i økonomisk og social henseende, bør budgettet efter ØSU's opfattelse forhøjes. Der bør i det mindste være en fælles linje for EF's institutioner. Europa-Parlamentet har således slået til lyd for en forhøjelse af budgetmidlerne til dette område, og man må undre sig over, at dette ikke er slået igennem i det foreslåede budget, og at man ikke lader den nye budgetlinje, der er vedtaget af Parlamentet, danne det fremtidige grundlag.

4. Konklusioner

Sammenfattende vil ØSU gerne slå til lyd for, at der opstilles følgende prioriterede mål i forbindelse med arbejdsprogrammerne:

- Etablering af uddannelses- og oplysningsprogrammer;
- Udvikling af metoder og instrumenter til finansiering af andels-selskaber, gensidige selskaber og foreninger;
- Oprettelse af et rådgivende udvalg med henblik på at sikre en omfattende og rettidig høring af de berørte erhvervs- og arbejdsmarkeds kredse;
- Gennemførelse af innovative pilotprojekter.